الحاج داکتر امین الدین سعیدی(سعیدافغانی)

۰۵ جون ۲۰۱۸

سرسایه په روژه کې

د سرسايې ذکرپه اسلامي منابعو کې:

۱-صدقةالفطر

۲- ز کاة الفطر

۳-زکاةالصوم

٤- صدقة په رمضان کی

د سرسايې فلسفه:

که څه هم د روژې لپاره د صدقة الفطر د ورکولو حکمت په روژه کې دممکن نقصان جبيره کول ښوول شوي، خو ټولنيزه فلسفه يې د بې وزلو او نېستمنو خلکو سره مرسته او لاسنيوى دى.

رسول الله صلي الله عليه وسلم ټينګار کړاى چې د اختر په مناسبت بايد له بې وسه او مسکين سړي سره مرسته وشي او هغه له سوال او احتياجه خلاص کړاى شي.

پيغمبر صلی الله عليه وسلم فرمايلي: « **اغنوهم عن المسالة فی مثل هذا اليوم**» ياني په دغه شان ورځو کي فقيران او مسکينان له سوال کولو څخه مستغني (**بی پروا**) کړئ.

او همدارنګه وکيع بن الجراح رحمه الله وايي: « د رمضان مياشتي صدقة الفطر (سرسايه) داسي ده لکه **سجده سهوه** په لمانځه کي چې د لمانځه ټول نقصان ختموي.

همدارنګه سرسايه د روژې ټولي نيمګړتياوي له منځه وړي.»

صدقة الفطر (سرسايه) اصلاً د هجرت په دوهم کال په کوم کال چې روژه هم فرض شوې لازمه شوې ده. د حکم له مخې، د فطر صدقه واجب ده. د وجوب له دلايلو څخه يې د ابن عباس (رضي الله عنه) خبر دی چې فرمايي: « **فَرَضَ رسول الله (صلی الله عليه وسلم) زکاة الفطر طهرة للصايم من اللغو والرفث وطعمة للمساکين**...» رواه ابوداود. (فرض (واجب) کړي ده رسول الله د فطر صدقه چې

د روژه نیوونکي د بېهوده خبرو او چټیاتو پاکونکي ده اود مسکینانو لپاره طعام دی.)

سرسایه په چا باندې واجب ده؟

د احنافو په مذهب کې: سر سایه په هر مسلمان ، آزاد ، صغیر ، کبیر، نارینه ،زنانه، عاقل، او لیوني چې د کور له حاجت نه علاوه د نصاب مالک وي واجب ده.

سړی به د خپل ځان ، کوچنیانو (ځامنواو لورګانو) او هغه غلام چې د خدمت لپاره وي سرسایه اداء کوي . او که چیرته دمشرانو ځامنو، ښځې ، مور، پلار او ورونو صدقة الفطر (سرسایه) د هغوی له امره پرته ادا کړي، استحساناً صحیح کیږي.

دسر سایې د اداء کولووخت:

دا چې صدقة الفطر (سرسایه) د اختر د ورځې په سهار ختلو سره واجبیږي خو جایزه ده چې د روژې په میاشت کې له واجب کیدو څخه مخکې ورکړل شي. او له خپل وخت څخه په تأخیر سره نه ساقطیږي، بلکه ورکول یې حتمي دي.

دحضرت ابن عمر رضی الله عنه ، څخه په یو حدیث کې راغلي چې: پیامبر صلی الله علیه وسلم هدایت ورکړای چې :« **سرسایه** (زکات فطر) مخکې لدې څخه چې مسلمانان داختر دلمانځه اداء کولو ته راشي، باید سرسایه تادیه شي .»(دحدیث شماره ۱۵۰۳ امام بخاري).

ګرانو لوستونکو!

تقاضا، حکمت اونصب العین د وجوب دسرسایې دادی چې دغه وجیبه باید څو ورځې مخکې د اختر د لمانځه نه اداء شي، ترڅو د مستحقین لاس ته ورسیږي.

دحضرت ابن عمر رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ په یو حدیث کې راغلي: «**و کانوا یُعطُون قبل الفطر بیوم أو یومین** »(بخاری ۱۵۱۱) یعني:« هغوی خپل د فطر زکات (سرسایه) یوه یا دوه ورځې مخکې د اختر دلمانځه نه اداء کول »

په سر سایه کې کوم اجناس ورکول کیږي؟

په سر سایه (صدقه فطر) کې (غنمو، خرما، اوربشي او ممیز(کشمش) ورکول کې واجبیژي. په حدیث شریف کې راغلي :«**عن أبي سعید الخدري رضي الله عنه قال : كُنَّا نُخْرِجُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ ، وَكَانَ طَعَامَنَا الشَّعِيرُ ، وَالزَّبِيبُ ، وَالْأَقِطُ ، وَالتَّمْرُ**» متفق علیه .

ابو سعید خدري رضي الله عنه وایي: مونږ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې د واړه اخترو په ورځ دخپلو خوړو یوه صاع سر سایه (صدقه فطر) ورکوله، او زمونږ طعام اوربشي، ممیز، کورت (قروت) او خرما وه .

او د احنافو او امام مالک په نزد انسان کولای شي چې دخپل وطن د خوړو نه که له دې اصنافو پرته هم وی سرسایه ورکولی شي.

صاع څومره ده؟

صاع څلور مده سره مساوي ده او یو مد د یوه میانه انسان یوه ډکه لپه ده، نو یوه صاع څلور لپې کیږي چې په دې کې دکیلو په حساب دمختلفو موادو په حساب په وزن کې فرق راځي، یعني دخرما څلور لپې د وریجو له څلور لپو سره په وزن کې فرق کوي.

په اوسط ډول دوزن په حساب (۲ کیلو او ۴۰۰ گرامه یا ۲ کیلو ۵۰۰ گرامه) غنم او یاهم وریجي کیږي.

په سرسایه کي دنغدو پیسو ورکولو حکم:

اگرچه غوره طریقه خو داده چي په سر سایه کي غنم، وریجي یا خرما ورکړل شي مگر دامام ابوحنیفی (رح) دمذهب پیروان د پیسو په بڼه د سرسایي ورکړه روا گڼلي، او دا د الثوری، حسن البصری، او عمر بن عبدالعزیز نظرهم دی. ولي دري نور مذاهبو پیروان د پیسو په بڼه د سرسایي ادا کولو ته اجازه نه ورکوي.

د هغوی دلیل دا دی چي پیغمبر صلی الله علیه وسلم سرسایه د پیسو په بڼه نه ده ورکړي، نو ځکه یي د پیسو په بڼه ورکړه له سنتو مخالف کار دی.

ولی ځیني ډیراوسني علماء د احنافو رایه تائیدوي، ځکه چي اوس مهال د خلکو له پاره آسانه ده، او په ځانگړي ډول په ښارونو کي چي د خلکو ټولي معاملي په روپیو او پیسو دي.

د دغه نظر له اوسنیو پلویانو څخه شیخ شلتوت(رح)، الغزالی(رح)، او القرضاوي(حفظه الله) دي.

شیخ قرضاوي د دې دوه لاملونه وړاندي بیان کړل چي رسول الله صلی الله علیه وسلم ولي د پیسو په بڼه سرسایه نه ورکوله. په همدې ډول هغه وایي چي د سرسایي هدف د بېوزلو د اړتیاوو لري کول دي، او هغه د پیسو په بڼه ممکن دی، او دا چي په زیاترو حالاتو، او په زیاترو هیوادونو کي د پیسو ورکړه د بېوزلو په گټه وي. هغه دا هم وایي چي د خوراک په بڼه د سرسایي ورکول د رسول الله صلی الله علیه په وخت کي هم د ورکوونکي له پاره اسان وو، او هم د اخیستونکي له پاره په گټه. مگر نن ورځ د خوراک په بڼه د سرسایي ورکول د بېوزلو په تاوان دي، او چندان گټه نه شي تري اخیستلای. مثلاً، غنم یا خُرما چي تر څو ببرته و نه پلوري، او هغه هم په ټیټ نرخ، تر هغي خپلي اړتیاوې نه شي پوره کولای.

شیخ قرضاوي، له دغه نظر څخه د قحطی حالات چي د خوراک ورکړه پکي ډېره گټوره ده، مثتثنی گرځولي، او وایي چي په سرسایه کي باید د غریب گټه معیار وگڼل شي، او دا چي د قحطی، او آفتونو په وخت کي اصلي اړتیا خوراک وي، نو د جنس ورکول په کار دي. او که چېرې پیسي گټوري وي، نو بیا دې پیسي ورکړي.

نن ورځ که مونږ په اسلامي هیوادونو کي په عامه توگه، او لویدیزو هیوادونو کي په ځانگړې توگه، د مسلمانانو حالت ته وگورو، مومو چي دویمه رایه ډېره اسانه، او د اسلامي قانون له روح، او د مسلمانانو له اوسني حالت سره ډېره روغه ده. او که چېرې په امریکا او یا په اروپا کی میشتي مسلمانان وغواړي د خپل زکات مالونه یا یوه برخه یي اسلامي هیوادونو ته ولیږي، نو د پیسو په بڼه ورکړه یي تر ټولو غوره لاره ده.

دسرسایي مستحقین:

دسرسایي مستحقین په (۶۰ لمبرآیات دسورهء التوبه کي) داسی بیان شوی :**«إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاء وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللّهِ وَاللّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ»**

بناً سرسایه، د نورو صدقو په شان فقیرانو ، مسکینانو ، قرضدارانو ، د الله په لاره کي طالب علمانو مجاهدینو، مسافرینو (اگرچه دغه مسافرین په وطن کي غني وي) ورکول کیږي، اوکه دا فقیران یي خپل خپلوان هم وي بلکه په خپلو خپلوانو چي مستحق وي ډېر ثواب لري.

يواځي مور، پلار، نيا او نيکه او همداسي پورته نياګاني او نيکو ته به يي نه ورکوي که فقيران هم وي په همد ي توګه زوى , لور, او د هغوي اولادونو ته به يي نه ورکوي او ښځه به يي خپل خاوند (ميړه) ته او خاوند خپلي ښځي ته نه ورکوي نورو ټولو خپلوانو ته چي مستحق وي صدقة الفطر (سرسايه) ورکول کيداى شي.

و الله اعلم بالصواب